

КАНФЕРЭНЦЫЯ БЕЛАРУСАЎ(-АК) СВЕТУ V

📅 01–02 траўня

📍 Варшава

Вынікі

СВЯТЛАНА
ЦІХАНОЎСКАЯ
ОФІС

Народныя амбасады
Беларусі

Аб'яднаны
Пераходны
Кабінет
Беларусі

Каардынацыйная
Рада

Офіс
Дэмакратычных
Сіл Беларусі
Чэская Рэспубліка

Офіс
Дэмакратычных
Сіл Беларусі
Эстонія - Латвія

ПРАДСТАЎНІЦТВА
ПА НАЦЫЯНАЛЬНЫМ АДРАДЖЭННІ

«Хто мы: беларусы замежжа, беларусы свету, дыяспара, нацыянальная меншасць?»

Мадэратарка:

Алена Шкурова/ беларускі сацыёлаг, доктар сацыялагічных навук, адна з заснавальніц Беларускай сацыялагічнай групы

Спікеры (-кі):

Ілона Карпюк/ намесніца дырэктара Цэнтра беларускай культуры ў Беластоку

Павал Станкевіч/ старшыня фонду “Тутака”, Беласток

Міхаіл Рубін/ Народная амбасада Беларусі ў Германіі

Яўгенія Валатоўская/ Клайпеда. Лідарка супольнасці беларусаў Клайпеды, заснавальніца арганізацыі “Мора беларускіх ідэй”, актывістка, валанцёрка Народных амбасад

Святлана Шаціліна/ Місія дэмакратычных сіл ва Украіне

Надзея Нортан/ прадстаўніца Асацыяцыі беларусаў Амерыкі

Эвалюцыя канцэпцый і мадэляў самаарганізацыі

Удзельнікі круглага стала прааналізавалі цяперашні стан і будучыню прысутнасці беларусаў за мяжой. Сённяшняя сітуацыя патрабуе дакладнага адрознення паміж паняццямі «дыяспара» і «супольнасць». Класічная дыяспара звычайна аб'ядноўвае грамадзян адной краіны, якія жывуць у іншай дзяржаве. У той жа час паняцце «супольнасць» больш шырока апісвае тых, хто ўвасабляе беларускі дух і каштоўнасці. Сёння многія групы за мяжой вызначаюць сябе менавіта праз адзінства каштоўнасцей. Напрыклад, у Германіі арганізаваная беларуская структура была фактычна створана з нуля пасля падзей 2020 года. У выніку палітычны крызіс стаў магутным каталізатарам з'яўлення новых форм грамадзянскага ўдзелу.

Рэгіянальныя асаблівасці і гістарычная пераемнасць

Асаблівасці жыцця беларусаў у розных краінах вызначаюць розныя падыходы да ідэнтычнасці. У Злучаных Штатах Амерыкі назіраецца найбольш гарманічнае спалучэнне старых і новых хваляў беларускай эміграцыі. Новыя актывісты паспяхова абапіраюцца на падмурак і досвед адвакацыі, закладзеныя пасляваеннымі лідарамі. У Польшчы і Літве карціна атрымліваецца зусім іншай праз наяўнасць там карэнных нацыянальных меншасцей. Гэтыя людзі стагоддзямі жывуць на сваіх землях і не заўсёды падзяляюць парадак дня новых палітычных мігрантаў. У Літве сітуацыю дадаткова ўскладняе раскол паміж працоўнымі мігрантамі і апанентамі рэжыму, які зараз знаходзіцца ва ўладзе ў Беларусі. Тым часам ва Украіне беларуская ідэнтычнасць сур'ёзна выпрабавваецца вайной. Ваенны канфлікт прымушае людзей дакладна вызначаць сваю пазіцыю паводле прынцыпу «свой ці чужы».

Моўная палітыка і культурныя маркеры

Пытанне выкарыстання беларускай мовы выклікае самыя гарачыя спрэчкі ў супольнасці. Для некаторых мова служыць адзіным надзейным маркерам бяспекі і абароны ад імперскага ўплыву. Аднак іншыя эксперты заклікаюць разглядаць культуру шырэй, па-за межамі лінгвістычных рамак. Яны падкрэсліваюць важнасць нацыянальнай ідэнтычнасці і сцвярджаюць, што яе можна захаваць нават пры выкарыстанні іншых моў. Навязлівая беларусізацыя ў супольнасцях можа выклікаць супраціў у некаторых людзей. Таму вяртанне да роднай мовы павінна заставацца

добраахвотным, асабістым працэсам для кожнага чалавека. У гэтым плане рэлігійны фактар таксама адыгрывае двойную ролю ў захаванні традыцый. Напрыклад, на Беласточчыне праваслаўе дапамагала захаваць пачуццё супольнасці, але не заўсёды спрыяла развіццю жывой мовы.

Фарміраванне нацыянальнай ідэі і стратэгіі адзінства

Пошук аб'яднальнай ідэі залежыць ад зацікаўленасці нацыі ў самой сабе і гонару за свае прынцыпы. Сёння беларуская ідэя заключаецца ў стварэнні сучаснай дэмакратычнай дзяржавы. Такая дзяржава павінна паважаць разнастайнасць і правы ўсіх этнічных груп. Працэс усведамлення сваёй ідэнтычнасці як беларуса часта пачынаецца пасля 30 ці 40 гадоў праз вывучэнне сямейнай гісторыі. Удзельнікі дыскусіі параўналі шлях нацыянальнага будаўніцтва з доўгім марафонам, а не з кароткім спрынтам. Салідарнасць застаецца галоўным інструментам выжывання ў сувязі з зацягнутым крызісам. Важна захоўваць памяць пра свае карані, незалежна ад таго, ці ёсць у чалавека пашпарт і дзе ён жыве. У рэшце рэшт, агульная мэта — стварыць свабодную краіну, якая будзе цікавай як для ўласных грамадзян, так і для ўсяго свету.

Павел: «Мы мусім разумець, што Беларусь і беларуская культура — гэта дзве розныя рэчы. Беларуская культура будзе жыць незалежна ад таго, што адбудзецца ў Беларусі».

Міхаіл: «У рэшце рэшт, гэта працэс, праз які мы ўсе праходзім. І мы зразумелі: нам яшчэ ісці разам. Гэта не спрынт. Гэта марафон, які мы павінны прабегаць разам — побач з пакаленнямі, што былі да нас і радаваліся, што маладыя людзі выйшлі на вуліцы».

Надзея: «Жывучы тут, у Злучаных Штатах, я ўсведаміла гэтую думку, і цяпер бачу, як яна ўвасабляецца ў жыццё. То-бок, калі чалавек цікавіцца самім сабой — што ён робіць? Тое самае, калі нацыя цікавіцца тым, што яна робіць, хто яна ёсць. Мы самі сабе павінны быць цікавыя. Тады аўтаматычна ты становішся цікавым усяму свету, бо ты менавіта паказваеш сваю ідэнтычнасць. Вось яна яскравая, яна натуральная, і гэта цікава. Таму на сённяшні дзень нацыянальная ідэя — каб беларусы цікавіліся самімі сабой».

Прэзентацыя даследавання

«Падлік беларусаў і беларусак свету»

Спікеры (-кі):

Анастасія Свіркова/ прадстаўніца Народнай амбасады Беларусі ў Аўстрыі

Вадзім Мажэйка/ кіраўнік Інстытуту бяспекавых даследаванняў імя Касцюшкі

Праблемы колькаснай ацэнкі і ідэнтыфікацыі

Вызначэнне дакладнай колькасці беларусаў за мяжой з'яўляецца сур'ёзнай аналітычнай праблемай. Афіцыйныя міжнародныя даныя часта грунтуюцца на інфармацыі ад дзяржаўных органаў Беларусі і не адлюстроўваюць рэальную карціну. Ацэнкі экспертаў і грамадскіх арганізацый вар'іруюцца ад некалькіх соцень тысяч да некалькіх мільёнаў чалавек. Разбежнасць у лічбах узнікае з-за розных падыходаў да вызначэння аб'екта падліку. Статыстыка можа ўлічваць месца нараджэння, наяўнасць пашпарта або бягучага дазволу на пражыванне. Аднак сапраўдная нацыянальная ідэнтычнасць часта грунтуецца на асабістым

выбары і самаідэнтыфікацыі чалавека. Эфектыўная праца з супольнасцю патрабуе разглядаць статыстыку як жывую дынаміку, а не як набор статычных даных.

Дэмаграфічная стабільнасць і міграцыйныя цыклы

Цяперашняя хваля міграцыі мае ўнікальныя дэмаграфічныя характарыстыкі. У адрозненне ад многіх іншых перамяшчэнняў, сярод беларусаў назіраецца значная гендарная роўнасць. Сем'і часта з'язджаюць разам, што змяншае матывацыю хутка вяртацца, але дапамагае захаваць нацыянальную культуру. Сумесны побыт з блізкімі дазваляе захаваць беларускую мову ў сям'і. У той жа час многія мігранты сутыкаюцца з неабходнасцю неаднаразова змяняць месца жыхарства. Гэты працэс серыйнай міграцыі выкліканы ваеннымі канфліктамі, цяжкасцямі ў легалізацыі або непаспяховай інтэграцыяй у першай краіне прытулку. Такая нястабільнасць прымушае людзей пастаянна шукаць больш бяспечныя і прадказальныя ўмовы жыцця.

Геаграфічныя трансфармацыі і кропкі росту

Цэнтры канцэнтрацыі беларускіх супольнасцей пастаянна змяняюцца пад уплывам палітыкі і заканадаўства. Польшча трывала ўтрымлівае сваё становішча галоўнага цэнтра для фарміравання супольнасцей дзякуючы магчымасцям простага легалізацыі і культурнай блізкасці. Іспанія перажывае імклівы рост і становіцца новым ключавым месцам для доўгатэрміновага пасялення. У Грузіі, наадварот, назіраецца значны адток людзей і закрыццё беларускіх грамадскіх прастор. Цяжкасці з атрыманнем дакументаў прымушаюць беларусаў пакідаць гэты рэгіён, нягледзячы на яго першапачатковую даступнасць. Чакаецца, што 2026 год стане паваротным момантам для канчатковага пасялення мігрантаў у іх новых месцах. Пераход ад вырашэння паўсядзённых праблем да доўгатэрміновага планавання адкрые новыя магчымасці для развіцця бізнесу і культуры.

Моўны суверэнітэт і ўмацаванне ідэнтычнасці

Пытанне выкарыстання роднай мовы становіцца цэнтральным элементам грамадзянскай актыўнасці. Палітычны крызіс апошніх гадоў падштурхнуў многіх людзей да свядомага пераходу на штодзённае выкарыстанне беларускай мовы ў зносінах. Удзельнікі дыскусіі адзначаюць, што мова становіцца эфектыўным інструментам захавання нацыянальнай ідэнтычнасці ва ўмовах знешняга ціску. Сучасная культура робіць выкарыстанне роднай мовы прывабным і актуальным для моладзі. У той жа час вымушаныя мігранты імкнуцца захаваць сваю ўнікальнасць, не абмяжоўваючыся простаю асіміляцыяй у новым асяроддзі. Яны жадаюць заставацца паўнаважнымі беларусамі, актыўна ўдзельнічаючы ў жыцці сваіх супольнасцей і падтрымліваючы сувязі з радзімай. Рэгулярныя сустрэчы і сумесныя ініцыятывы ўмацоўваюць гэтыя сувязі і робяць нацыю больш актыўным гульцом на сусветнай арэне.

Вадзім: «Разам з тым я таксама ведаю гісторыі ад сваіх сяброў, якія дагэтуль у Беларусі, — пра тое, як для іх магчымасць, напрыклад, на працы з кліентамі камунікаваць па-беларуску становіцца ледзь не апошняй магчымасцю фактычна выказаць сваю грамадзянскую пазіцыю. Так, яны не могуць выйсці, можа, з лозунгам ці са сцягам. І таму тут мне хочацца працытаваць майго і шмат каго ў гэтай зале сябра Паўла Белавуса, які, на жаль, дагэтуль застаецца за кратамі: «Калі ў нас забіраюць сцяг, мы падымаем мову». І таму беларуская мова заўжды была і будзе тут такім сродкам, на які ціснуў далёка не толькі гэты рэжым, на які ціснулі стагоддзямі ў Расійскай імперыі. А гэтая мова захавалася».

Самапрэзентацыі паспяховых кейсаў дыяспараў (частка 1)

Мадэратар:

Віталь Малчанаў/ прадстаўнік дэмакратычных сілаў у Эстонскай і Латвійскай Рэспубліках

Спікеры (-кі):

Літва, Клайпеда. Алена Волкава/ Прадстаўніца Народнай амбасады Беларусі ў Літве, валантэрка “Мора беларускіх ідэй” Клайпеда, Літва “Ад ініцыятывы да рэгулярнай дзейнасці беларусаў у Клайпедзе: падсумаванне за 2022-2026 гады”

Італія. Юля Юхно/ Кіраўніца цэнтра беларускай супольнасці ў Італіі, прадстаўніца Народнай амбасады Беларусі ў Італіі. “Беларуская справа ў Італіі: італьянскі рытм, беларускі стыль”

Грузія. Севярын Квяткоўскі/ “Аксяродак” у Батумі — сэрца сустрэч беларусаў з Радзімы і свету”

Германія. Марыя Рудзь/ “5 год Razam у Нямеччыне: дасягненні і поспехі”

Чэхія. Аляксандр Паршанкоў/ Белстудэнцтва Чэхіі. Vělaruské studentstvo ČR, z.s. “Пра беларускае студэнцтва Чэхіі фармальна і нефармальна”

Швецыя. Вікторыя Вальковіч/ на тэму “Асаблівасці працы суполкі ў краіне з невялікай колькасцю беларусаў”

Мадэлі арганізацыйнага развіцця і легалізацыі

Беларускія супольнасці за мяжой праходзяць этап актыўнай трансфармацыі ад спантаннага аб’яднання ў ва ўстойлівыя інстытуты. У Італіі беларускія актывісты стварылі шматзвянковую структуру для прадстаўлення нацыянальных інтарэсаў. Гэтая сістэма ўключае Народную амбасаду для дыпламатычнай працы і Цэнтр беларускай дэмакратычнай супольнасці для палітычнага прасоўвання інтарэсаў. Дабрачынная асацыяцыя «Талака» паспяхова рэалізуе гуманітарныя праграмы і ўтрымлівае прытулак для суайчыннікаў, якія апынуліся ў цяжкім становішчы. Варта адзначыць, што фінансаванне сацыяльных праектаў у Італіі паступае ад мясцовых фондаў, што абвясцьвае чуткі пра схаваныя крыніцы даходу. Тым часам у літоўскай Клайпедзе супольнасць перайшла ад валанцёрскай групы да афіцыйна зарэгістраванай арганізацыі. Менавіта гэтая рэгістрацыя дазволіла актывістам наладзіць прамы дыялог з гарадской радай і атрымаць падтрымку для сваіх ініцыятыў. Такім чынам, фармальны статус становіцца ключавым патрабаваннем для эфектыўнага ўзаемадзеяння з дзяржаўнымі органамі краін знаходжання.

Абарона інтарэсаў і палітычны ўплыў

Палітычная дзейнасць беларускіх асацыяцый накіравана на абарону правоў іх суайчыннікаў і інфармаванне мясцовай эліты. Нямецкае згуртаванне «Разам» наладзіла цесныя кантакты з Бундэстагам і адпаведнымі нямецкімі міністэрствамі. Арганізацыя заваявала прызнанне ў якасці важнага партнёра ў афіцыйных парламенцкіх рэзалюцыях. Акрамя таго, беларускія актывісты ў Германіі ініцыявалі стварэнне шырокай кааліцыі супраць транснацыянальных рэпрэсій. У Чэхіі студэнты-беларусы паспяхова правялі лабіраванне частковага адмены візавых абмежаванняў для ўладальнікаў стыпендыі. Гэтакім спрыялі высокая ўвага СМІ і арганізацыя масавых маршаў. У той жа час беларуская дыяспара ў Швецыі сутыкаецца з надзвычай кансерватыўнай міграцыйнай палітыкай. Пераважная большасць асоб, якія шукаюць прытулку з Беларусі, першапачаткова атрымліваюць адмовы ад шведскіх уладаў. У выніку актывісты вымушаны пастаянна аказваць экспертную падтрымку міграцыйным службам, каб змяніць іх падыход да беларускага кантэксту.

Захаванне ідэнтнасці і культурнай дыпламатыі

Культурныя ініцыятывы служаць асновай для ўмацавання адзінства супольнасці і стварэння станоўчага нацыянальнага іміджу. У Грузіі прыватны цэнтр «Аксяродак» прапануе комплексную інфраструктуру, уключаючы дзіцячы садок і школу з беларускай навучальнай праграмай. Гэтая прастора дазваляе сем'ям захаваць сваю нацыянальную ідэнтнасць нават у кантэксце доўгатэрміновай эміграцыі. У Германіі рэгулярна праводзяцца маштабныя фестывалі сучаснай культуры і традыцыйныя святкаванні, якія прыцягваюць сотні ўдзельнікаў. У той жа час беларускія студэнты ў Чэхіі актыўна падтрымліваюць гістарычную пераемнасць, абапіраючыся на спадчыну Францішка Скарыны. У Італіі Цэнтр беларускай супольнасці арганізуе мясцовыя моўныя курсы для паскарэння інтэграцыі мігрантаў у новае грамадства. Такія праекты дапамагаюць умацаваць гарызантальныя сувязі паміж прадстаўнікамі розных хваляў міграцыі. Нацыянальныя сімвалы, такія як бела-чырвона-белы сцяг, адкрыта выкарыстоўваюцца ў Грузіі як знак салідарнасці і бяспекі.

Праблемы бяспекі і абмежаванасць рэсурсаў

Дзейнасць беларускіх арганізацый звязана з сур'ёзнымі рызыкамі і практычнымі цяжкасцямі. Шведская дыяспара перажыла сур'ёзны крызіс пасля арышту сваёй скарбніцы падчас яе паездкі ў Беларусь. Гэты інцыдэнт прывёў да часовага адтоку членаў арганізацыі і запатрабаваў радыкальнага перагляду пратаколаў бяспекі. Акрамя таго, актывісты ў многіх краінах пакутуюць ад эмацыйнага выгарання і недахопу чалавечых рэсурсаў. У Чэхіі студэнцкая асацыяцыя працуе выключна на добраахвотных пачатках без знешняга фінансавання. У Германіі дзейнасць супольнасці ўскладняецца агульным ростам антыміграцкіх настрояў і змяненнем палітычнага клімату. Больш за тое, італьянская бюракратычная сістэма характарызуецца надзвычай павольным тэмпам працы, што затрымлівае працэсы легалізацыі для беларусаў. Нягледзячы на знешні ціск і ўнутраныя праблемы, супольнасці працягваюць умацоўваць свой патэнцыял і распрацоўваць новыя формы салідарнасці.

Марыя: *«У нямецкім Бундэстагу існуе група «Сябры дэмакратычнай Беларусі», з якой мы заўсёды падтрымліваем сувязь. Мы праводзім брыфінгі для палітыкаў аб сітуацыі ў Беларусі як на федэральным, так і на ўзроўні штатаў. Мы таксама праводзім круглыя сталы з міністэрствамі па пытаннях, звязаных з легалізацыяй і пашпартамі грамадзян Беларусі. І я ганаруся тым, што «Разам» згадваецца ў рэзалюцыі Бундэстага па Беларусі як арганізацыя, якая заслугоўвае ўвагі і падтрымкі».*

Аляксандр: *«Адно з галоўных дасягненняў, якое вельмі важнае для мяне і для ўсіх нас, — гэта тое, што мы разам з калегамі змаглі часткова зняць візавае абмежаванне ў Чэхіі. Бо пасля пачатку вайны былі ўведзены санкцыі, і беларусы дагэтуль не маюць магчымасці атрымаць візы. І таму, дзякуючы таму, што мы, так бы мовіць, сталі інстытуцыяналізаванымі і бачнымі, быў зроблены выключэнне: студэнты, якія маюць стыпендыі ўрада Чэхіі або ЕС, па-ранейшаму могуць прыехаць сюды».*

Юлія: *«Напрыклад, у нас ёсць курсы італьянскай мовы дзякуючы Наталлі Дулінай, якая пагадзілася весці іх для нас. Мы таксама працуем над умацаваннем міжнароднага супрацоўніцтва — гэта значыць, мы супрацоўнічаем з універсітэтамі і студэнтамі, і праз італьянскіх студэнтаў мы расказваем, якой з'яўляецца Беларусь. І гэта таксама вельмі важна — каб Італія разумела кантэкст таго, што тут адбываецца».*

Самапрэзентацыі паспяховых кейсаў дыяспараў (частка 2)

Мадэратар:

Віталь Малчанаў / прадстаўнік дэмакратычных сілаў у Эстонскай і Латвійскай Рэспубліках

Спікеры (-кі):

Славенія. Аляксандра Мамаева / прадстаўніца Народнай амбасады ў Славеніі. «Як адкрыць банкаўскі рахунак у любой краіне ЕС?»

ЗША. Надзея Нортан / прадстаўніца Асацыяцыі беларусаў у Амерыцы. «Беларуская Амерыка: у дзеянні!»

Аўстрыя. Аліса Рыжычэнка / «Ад пытанняў легалізацыі і культурнай дыпламатыі да эканамічнай інтэграцыі праз адукацыю і падтрымку бізнесу»

Іспанія. «Прызнанне сапраўднымі састарэлых пашпартоў Рэспублікі Беларусь: досвед беларусаў у Іспаніі»

Францыя. Кацярына Баўрэ / «Беларусы ў Францыі: самаарганізацыя, салідарнасць і культурная дыпламатыя»

Польшча. Уладзімір Булаўскі / «Культурны менеджмент у выгнанні: праца з установамі ў Лодзі»

Юрас Зянкеўскі / Юрыст, былы палітычны зняволены. Лідар спіса «Беларусы ў дзеянні» ў Каардынацыйнай радзе. «Беларусь: ад сістэмы захопу ў заложнікі да суб'ектнасці»

Прававая абарона і пераадоленне фінансавай ізаляцыі

Беларусы за мяжой часта сутыкаюцца з неабгрунтаванымі адмовамі банкаў адкрыць або абслугоўваць рахункі. Фінансавыя ўстановы апраўдваюць свае дзеянні, спасылаючыся на ціск з-за санкцый або рызыку адмывання грошай. Аднак эфектыўная абарона правоў грамадзян на прымяненні еўрапейскіх дырэктыв аб базавым плацежным рахунку. Гэты нарматыўны акт гарантуе доступ да банкаўскіх паслуг усім асобам, якія маюць законны статус пражывання ў краінах ЕС. Сістэматычная абарона правоў прадугледжвае зварот да амбудсмана на парытэтных пачатках для барацьбы з дыскрымінацыяй па прыкмеце нацыянальнай прыналежнасці. Кіраўнікі банкаў нясуць асабістую адказнасць за незаконныя адмовы, што дазваляе паспяхова аспрэчваць іх рашэнні. Такім чынам, веданне закона і дакументальнае завярэнне кожнага выпадку адмовы становяцца асноўнымі інструментамі калектыўных дзеянняў.

Інстытуцыйная падтрымка і легалізацыя ў Еўропе

Досвед у Аўстрыі дэманструе важнасць прафесійнага падыходу да кожнай справы аб міжнароднай абароне. Народная амбасада дамаглася атрымання дакументаў з тэрмінам дзеяння, які перавышае тэрмін дзеяння нацыянальнага пашпарта. У Іспаніі беларускія актывісты паспяхова ўвялі механізм прызнання сапраўдных, хоць і састарэлых, дакументаў у мэтах легалізацыі. Гэты падыход заснаваны на досведзе мігрантаў з Венесуэлы і патрабуе цеснага каардынавання з дзяржаўнымі ўстановамі. Праблемы з атрыманнем даведак аб адсутнасці судзімасці вырашаюцца шляхам увядзення асабістых дэкларацый. Рэгіянальныя супольнасці ў розных правінцыях аб'ядноўваюць намаганні, каб распрацаваць стандартызаваныя рэкамендацыі па ўзаемадзеянні з паліцыяй. Актывізнае ўзаемадзеянне з амбудсманамі дапамагае пераадолець бюракратычныя перашкоды ў самых складаных выпадках.

Культурніцкая дыпламатыя і адукацыйныя стратэгіі

Беларуская асацыяцыя ў Амерыцы служыць прыкладам паспяховага аб'яднання людзей вакол агульных каштоўнасцей. Маштабныя праекты, такія як падарожжа нацыянальнага сцяга па кантынэнце, павышаюць прызнанасць нацыі ў свеце. Спортыўныя ініцыятывы і літаратурныя праекты на роднай мове ўмацоўваюць унутраныя сувязі ў супольнасці. У Польшчы культурная інтэграцыя адбываецца праз актыўнае выкарыстанне мясцовых пляцовак і ўніверсітэтаў. Рэклама мерапрыемстваў на мове краіны правядзення прыцягвае мясцовую аўдыторыю і разбурае культурную ізаляцыю. Адукацыйныя праекты для дарослых дазваляюць беларускім спецыялістам паспяхова інтэгравацца ў новую эканоміку. Спецыялізаваныя школы забяспечваюць бясплатнае навучанне сучасным тэхналогіям, закладваючы асновы для будучага развіцця.

Салідарнасць і рэгіянальнае супрацоўніцтва

Французкі досвед падкрэслівае важнасць самаарганізацыі ў высокацэнтралізаванай краіне. Беларусы ствараюць сеткі ўзаемнай дапамогі, якія забяспечваюць юрыдычныя пераклады і адміністрацыйную падтрымку. Паспяховыя прэцэдэнты атрымання мясцовага грамадзянства без дзейнага пашпарта Рэспублікі Беларусь ствараюць важную прававую аснову. Грамадскія групы арганізуюць спецыялізаваныя праграмы рэабілітацыі для дзяцей і сем'яў палітычных зняволеных. Актыўнае супрацоўніцтва з украінскімі ініцыятывамі ўмацоўвае рэгіянальную салідарнасць ва ўмовах вайны. Майстры нацыянальнай культуры інтэгруюць традыцыйныя элементы ў дзяржаўныя адукацыйныя праграмы. Прамы ўплыў на мясцовыя выканаўчыя органы ўлады дазваляе аператыўна вырашаць пытанні сацыяльнай дапамогі.

Геапалітычная актыўнасць і перспектывы вяртання

Беларускае пытанне з'яўляецца неад'емнай часткай еўрапейскай і сусветнай сістэмы бяспекі. Геапалітычная стабільнасць у рэгіёне немагчымая без свабоднай і дэмакратычнай Беларусі. Дыяспара мусіць дзейнічаць не як прасіцель дапамогі, а як паўнаўладнасны партнёры міжнародных структур. Галоўнай праблемай застаецца дэмантаж сістэмы ціску і пераследу ў самой краіне. Набыццё досведу і стварэнне сетак даверу за мяжой закладваюць аснову для будучых змен. Бізнес і актывісты грамадзянскай супольнасці разглядаюцца як аб'яднаная сіла, адказная за нацыянальнае адраджэнне. Вынікам гэтага доўгага шляху павінна стаць стварэнне ўмоў для бяспечнага вяртання ўсіх грамадзян на радзіму.

Марына (Іспанія): *«І яшчэ адно важнае, што мы зрабілі: прэзідэнт нашай асацыяцыі даў інструкцыю, што мы павінны абскарджваць выпадкі, калі не выдаецца Cédula de Inscripción. Скаргі неабходна падаваць праз офіс амбасадара. І я ведаю, што людзі падалі вельмі шмат такіх скаргаў».*

Кацярына (Францыя): *«Адным з прыкладаў такой салідарнасці з'яўляецца стварэнне групы юрыдычнай дапамогі ў Страсбургу, у выніку якой з'явіўся першы вынік: беларус атрымаў французскае грамадзянства з ужо пратэрмінаваным беларускім пашпартам і не маючы на той жа момант на руках дазволу на жыхарства як канчатковай паперкі. То-бок у яго каля двух гадоў не было такога бестэрмінавага дазволу на жыхарства. Праз некалькі спробаў ён падаў на пашпарт і ў выніку атрымаў свой французскі пашпарт, нават не маючы дзейнага беларускага».*

Юрась: *«Выдатна, што тут ёсць студэнты, якія вучацца, атрымліваюць кампетэнцыі, якія яны, спадзяюся, прывязуць аднойчы ў Беларусь. Мы можам падтрымліваць мову, сваю мову ў краінах пражывання. І самае галоўнае — мы мусім змяніць наш тон. Мы не «бедныя беларусы», мы — частка еўрапейскай сістэмы. І мы — частка сістэмы бяспекі. Без падтрымкі незалежнай, без дэмакратычнай Беларусі не будзе бяспекі ў нашым рэгіёне».*

«Што (не) працуе: як дыяспары супрацоўнічаць з донарамі?»

Мадэратарка: Ганна Любакова/ пазаштатная старэйшая даследчыца Атлантычнай рады

Прыярытэты донараў і механізмы фінансавання

Міжнародныя інстытуты падтрымкі дэманструюць гнуткі падыход да вызначэння мэт сваіх праграм. Напрыклад, Еўрапейскі фонд за дэмакратыю свядома ўстрымліваецца ад публічнага абвешчэння строгіх крытэрыяў для заяўнікаў. Гэтая стратэгія дазваляе арганізацыі аператыўна рэагаваць на бягучыя патрэбы грамадзянскай супольнасці Беларусі. Эксперты вызначаюць падтрымку незалежных СМІ і ўнутраных грамадзянскіх ініцыятыў у якасці ключавых напрамкаў. У Нідэрландах прытрымліваюцца падобнага падыходу праз спецыялізаваныя фонды трансфармацыі. Гэтыя праграмы накіраваныя на абарону свабоды слова, падтрымку правоў чалавека і дапамогу былым палітычным зняволеным. Тым часам нямецкія палітычныя фонды накіраваныя на доўгатэрміновае развіццё дэмакратычных інстытутаў і партыйных структур. Аналітычная праца і пытанні рэгіянальнай бяспекі таксама ўваходзяць у лік іх асноўных інтарэсаў. Сістэматычная падтрымка для студэнтаў і акадэмічнай супольнасці з Беларусі застаецца асобным ключавым прыярытэтам.

Прафесіяналізацыя і ўстойлівасць арганізацый

Эфектыўнасць дзейнасці беларускіх арганізацый найпрост залежыць ад глыбіні і працягласці іх партнёрства з донарамі. Эксперты адзначаюць неабходнасць пераходу ад арганізацыі аднаразовых мерапрыемстваў да дасягнення значных сацыяльных змен. Высокі ўзровень прафесіяналізму пры падрыхтоўцы заявак і глыбокае разуменне спецыфікі пэўнага фонду значна павялічваюць шанцы на поспех. У сектары відавочна існуе патрэба ў развіцці ўнутранага патэнцыялу і кіраўніцкіх навыкаў менеджараў. Пасля значнага скарачэння фінансавання з боку Злучаных Штатаў гэтае пытанне стала крытычным. Арганізацыі вымушаныя шукаць новыя шляхі выжывання ва ўмовах сур'ёзных абмежаванняў рэсурсаў. Інтэграцыя ўнікальнага досведу былых палітычных зняволеных у бягучую дзейнасць суполак адкрывае новыя магчымасці для развіцця руху.

Знешнія выклікі і палітычная дзейнасць

Бягучая геапалітычная сітуацыя прымушае беларускую супольнасць пераходзіць да мадэлі актыўнай дзейнасці. Дыяспара павінна разглядаць сябе як паўнаважную частку грамадства краіны свайго пражывання і наладжваць непасрэдныя кантакты з мясцовымі палітыкамі. Прамое лабіраванне нацыянальных інтарэсаў праз парламенты еўрапейскіх дзяржаў становіцца важным элементам стратэгіі выжывання. Больш за тое, выкарыстанне рэжымам ярлыка «экстрэмізму» зусім не палюе міжнародных партнёраў. Наадварот, такі пераслед часта служыць дадатковым стымулам для ўзмацнення знешняй падтрымкі. Донары добра ўсведамляюць палітычную матывацыю такіх абвінавачванняў і працягваюць супрацоўнічаць з правяранымі арганізацыямі. Выразны падзел роляў паміж палітычнымі структурамі і грамадзянскім сектарам дапамагае ўмацаваць міжнародную легітымнасць усяго руху.

Перспектывы і інавацыі ў грамадзянскім сектары

Будучыня грамадзянскай супольнасці Беларусі непарыўна звязаная з развіццём унутранай салідарнасці і культуры дабрачыннасці. Здольнасць нацыі самастойна назапашваць значныя рэсурсы з дапамогай інструментаў краўдфандынгу выклікае вялікі давер з боку знешніх назіральнікаў. У доўгатэрміновай перспектыве гэта можа прывесці да паступовага змяншэння залежнасці ад замежных грантаў. Нягледзячы на агульнае скарачэнне міжнароднай

дапамогі, парадак дня Беларусі захоўвае сваю значнасць у рэгіёне. Выключная ўстойлівасць і крэатыўнасць грамадзянскіх арганізацый робяць іх аднымі з самых эфектыўных актараў на міжнароднай арэне. Важна захоўваць стратэгічнае бачанне і планаваць нацыянальную дзейнасць на шмат дзесяцігоддзяў наперад. Канчатковая мэта ўсіх намаганняў застаецца той жа — стварэнне сучаснай дэмакратычнай сістэмы, заснаванай на адкрытым дыялогу і ўзаемным даверы.

Войцях (Нідэрланды): «Гэта азначае, што ў Беларусі яшчэ не ўсё страчана і ёсць шанцы. Але гэта таксама азначае, што вы як дыяспара, якая з'ехала з Беларусі і была вымушана з'ехаць, маеце пэўнае права дабівацца сваіх правоў як грамадзяне новых дзяржаў ад палітыкаў, якія ёсць у гэтых дзяржавах».

Цымур: «Гэта таксама важна для нас, таму што за апошнія пяць ці шэсць гадоў мы бачылі, як сама беларуская супольнасць, праз розныя краўдфандынгавыя кампаніі ці іншыя інструменты, можа збіраць і накіроўваць рэсурсы значна больш эфектыўна, чым калі-небудзь змогуць донары».

Цымур: «Магу сказаць, што Беларусь і беларускае грамадства зараз з'яўляюцца аднымі з найбольш падтрыманых у гэтым рэгіёне, напрыклад, з боку Еўрапейскага саюза. І гэта невыпадкова: у апошнія гады стала абсалютна відавочна, што ваша грамадзянская супольнасць — адна з самых устойлівых, крэатыўных і мабілізаваных у рэгіёне».

Дэбаты кандыдатаў і кандыдатак у Каардынацыйную Раду

«Навошта Каардынацыйная Рада беларусам замежжа?»

Мадэратар: Віталь Цыганкоў/ журналіст, палітычны аглядальнік

Удзельнікі: Прадстаўнікі і прадстаўніцы спісаў на выбарах у Каардынацыйную Раду IV склікання

Пераход да парламенцкай мадэлі і юрыдычнае прызнанне

Каардынацыйная рада мае на мэце ператварыцца ў паўнаважны протапарламент у выгнанні для распрацоўкі дзяржаўнай палітыкі. Гэты орган мусіць выступаць у якасці легітымнага прадстаўніка інтарэсаў нацыі на міжнароднай арэне. Удзельнікі дыскусіі падкрэсліваюць важнасць заканадаўчай дзейнасці ў закладцы прававых асноў для будучыні краіны. Аднак працэс атрымання афіцыйнага прававога статусу ў еўрапейскіх краінах застаецца складаным з-за нацыянальнага заканадаўства. Нягледзячы на бюракратычныя перашкоды, структуры Рады працягваюць працаваць над атрыманнем прызнання свайго прававога статусу міжнароднымі інстытутамі.

Прагматычная падтрымка і сацыяльныя праблемы супольнасці

Галоўны прыярытэт працы — вырашэнне штодзённых праблем, з якімі сутыкаюцца беларускія сем'і, што жывуць за мяжой. Гэта ўключае ў сябе сістэматычную дапамогу ў легалізацыі, адкрыцці банкаўскіх рахункаў і пошуку працы. Супольнасць надае асаблівую ўвагу абароне правоў дзяцей, якія сутыкаюцца з дыскрымінацыяй у замежных школах. Каардынацыйная рада

павінна гарантаваць кожнаму беларусу права на захаванне сваёй нацыянальнай ідэнтычнасці і годнасці. Прафесійная рэалізацыя спецыялістаў у іх новых месцах жыхарства разглядаецца як ключ да захавання інтэлектуальнага патэнцыялу нацыі.

Палітычны ціск і механізмы бяспекі

Стратэгія дэмакратычных сіл заснаваная на падтрыманні пастаяннага ціску на рэжым праз міжнародныя санкцыі. Актывісты працуюць над тым, каб прыцягнуць вінаватых да адказнасці праз міжнародныя прававыя механізмы. Разам з палітычнымі мерамі абмяркоўваецца неабходнасць стварэння структур бяспекі на пераходны перыяд. Такія фарміраванні маглі б абараняць нацыянальныя архівы, фінансавыя дэпазіты і грамадскі парадак. Яшчэ адным ключавым напрамкам працы з'яўляецца распрацоўка прававых механізмаў для вяртання маёмасці, канфіскаванай у рэпрэсаваных грамадзян.

Эканамічная стабільнасць і ўнутранае адзінства

У супольнасці працягваюцца спрэчкі наконт фінансавай незалежнасці прадстаўнічых органаў. Некаторыя лідары выступаюць за паступовы пераход да самафінансавання, каб забяспечыць поўную аўтаномію ад знешніх донараў. У той жа час многія эксперты падкрэсліваюць важнасць грантавай падтрымкі для рэалізацыі маштабных культурных і адукацыйных праектаў. Адзінства дзеянняў ускладняецца адрозненнямі ў падыходах да пратаколаў унутранай бяспекі і праверкі ўдзельнікаў. Тым не менш, усе бакі прызнаюць неабходнасць актыўнага ўдзелу ў палітычным жыцці для ўплыву на будучыню краіны. Салідарнасць і адкрыты дыялог застаюцца адзінымі інструментамі для пераадолення крызісу даверу ў нацыі.

Святлана (Украіна): «Як чалавек з Украіны, я хачу сказаць, што фраза “Мяне не цікавіць палітыка” прыводзіць да таго, што палітыка прыходзіць у ваш дом — з бомбамі, выбухамі і танкамі. Вось чаму я заклікаю ўсіх прыйсці і прагаласаваць за мір у нашым доме».

Дыскусійная панэль

«Палітычная адвакацыя: выклікі і магчымасці»

Мадэратар:

Зміцер Міцкевіч/ журналіст «Белсата», ваенны аналітык

Спікеры (-кі):

Франак Вячорка/ Галоўны дарадца Святланы Ціханоўскай

Павел Латушка/ Намеснік кіраўніцы Аб'яднанага Пераходнага Кабінета, кіраўнік Народнага Антыкрызіснага Упраўлення

Аліса Рыжычэнка/ Прадстаўніца па эканоміцы і фінансах Аб'яднанага Пераходнага Кабінета, кіраўніца штаба спіса «Еўрапейскі выбар» у Каардынацыйную Раду

Ірына Халопіца/ Намесніца кіраўніцы Міжнароднай камісіі Каардынацыйнай Рады. Кіраўніца дэлегацыі дэмакратычных сіл Беларусі ў Кангрэсе мясцовых і рэгіянальных уладаў Рады Еўропы

Рыта Гаціх/ чаліня Каардынацыйнай Рады, кааліцыя Латушка і Рух «За Свабоду». Дэлегатка Каардынацыйнай Рады ў Парламенцкай асамблеі Рады Еўропы

Зміцер Васерман/ Прадстаўнік Народнай амбасады Беларусі ў Швецыі

Крысціна Шыянок/ Офіс дэмакратычных сіл Беларусі ў Чэшскай Рэспубліцы

Умацаванне палітычных інстытутаў і грамадзянскай актыўнасці

Беларускім дэмакратычным структурам неабходная пастаянная і актыўная падтрымка суайчыннікаў за мяжой для пацвярджэння іх легітымнасці. Удзел у выбарах і адкрытае галасаванне ствараюць моцны мандат для перамоваў з лідарамі заходніх дзяржаў. Масавы ўдзел у мітынгх і культурных мерапрыемствах значна павялічвае палітычную вагу супольнасці ў вачах замежных урадаў. Моцныя інстытуты дазваляюць значна больш эфектыўна прадстаўляць нацыянальныя інтарэсы на найвышэйшых міжнародных узроўнях. У той жа час падтрыманне высокага ўзроўню актыўнасці з'яўляецца ключавым фактарам у прадухіленні спроб дыктатуры наладзіць сепаратны дыялог з Захадам.

Практычнае адстойванне інтарэсаў і абмен юрыдычным досведам

Эфектыўная абарона правоў беларусаў патрабуе пераходу ад агульных скаргаў да прадстаўлення канкрэтных юрыдычных спраў. Досвед суполак у розных краінах дапамагае выявіць і ўкараніць найбольш паспяховыя механізмы легалізацыі. Напрыклад, вывучэнне французскага досведу выдачы дазваляў на часовае пражыванне пэўным катэгорыям грамадзян можа стаць асновай для аналагічных запытаў ад беларусаў. Беларусы ў Чэхіі ўжо маюць афіцыйны статус нацыянальнай меншасці, які забяспечвае прамы доступ да мясцовых і нацыянальных уладаў. Акрамя таго, прамое інфармаванне міжнародных арганізацый пра праблемы, з якімі сутыкаюцца суайчыннікі, дазваляе ўключыць гэтыя пытанні ў афіцыйныя рэзалюцыі і справаздачы. Такім чынам, сістэматычны збор інфармацыі на месцах становіцца асновай для больш шырокай палітыкі.

Беларускі досвед як уклад у еўрапейскую бяспеку

Беларуская супольнасць выступае не толькі як той, хто шукае дапамогі, але і як каштоўны пастаўшчык унікальных ведаў. Беларусы валодаюць глыбокімі ведамі ў галіне процідзеяння ўплыву Крамля і разумення пагроз, якія сыходзяць ад іх усходняга суседа. Гэтыя веды карыстаюцца вялікім попытам сярод урадаў краін-членаў Еўрапейскага саюза і НАТА ў кантэксце бягучага крызісу бяспекі. Эксперты прадстаўляюць падрабязныя справаздачы аб ваенным супрацоўніцтве паміж рэжымамі і метадах распаўсюджвання дэзінфармацыі. У сваю чаргу, досвед барацьбы з дыктатурай аказваецца карысным нават для дэмакратычных грамадстваў, якія сутыкаюцца з палітычнымі выклікамі. Беларускія спецыялісты ў галіне тэхналогій і СМІ ўжо дапамагаюць іншым краінам адсочваць знешняе ўмяшанне ў выбарчыя працэсы.

Барацьба за нацыянальны імідж і інфармацыйны суверэнітэт

Ключавой задачай для супольнасці застаецца пераадоленне звычкі заходніх СМІ разглядаць Беларусь праз прызму расійскіх інтарэсаў. Беларускія актывісты і журналісты ў Германіі і Аўстрыі пастаянна працуюць над стварэннем прысутнасці незалежных СМІ. Публікацыі ў вядучых газетах і ўдзел у экспертных дыскусіях дазваляюць сапраўднаму голасу нацыі дайсці да шырокай аўдыторыі. Салідарная рэакцыя на памылкі ў выкарыстанні сімвалаў або транслітарацыі імёнаў дапамагае ўмацаваць суб'ектнасць краіны. У той жа час прадстаўнікі Беларусі на міжнароднай арэне выразна адрозніваюць свае мэты ад парадку дня расійскай апазіцыі. Умацаванне еўрапейскай ідэнтычнасці ў беларусаў спрыяе больш глыбокай інтэграцыі ў дэмакратычную прастору. У рэшце рэшт, поспех у гэтым марафоне залежыць ад асабістай ініцыятывы і маштабавання паспяховых прыкладаў супрацоўніцтва ва ўсіх краінах пражывання.

Франак: *«Нам трэба засяродзіцца на нашых поспехах. Мы дрэнна ўмеем прасоўваць сябе — прасоўваць нашыя поспехі. І я думаю, што тут, па выніках гэтай канферэнцыі, мы павінны ўзяць гэтыя паспяховыя прыклады, якія мы чулі ўчора падчас прэзентацый, апрацаваць іх, прасоўваць і паказваць іншым супольнасцям у іншых краінах, дзе беларуская дыяспара меншая, як было вырашана».*

«Картаванне праблем беларусаў за мяжой»

Мадэратар: **Аляксандра Мамаева** / старшыня Міжнароднай камісіі Каардынацыйнай рады, прадстаўніца Народных амбасад у Славеніі

Сістэматычны маніторынг і механізмы прасоўвання інтарэсаў

Праект Народных амбасад Беларусі накіраваны на правядзенне глыбокага аналізу праблем, з якімі сутыкаюцца суайчыннікі ў многіх краінах-членах Рады Еўропы. Гэтая праца з'яўляецца адказам на запыт еўрапейскіх інстытутаў аб дакладнай інфармацыі пра становішча беларусаў у выгнанні. Эксперты збіраюць гісторыі поспеху і праводзяць паглыбленыя інтэрв'ю з праваабаронцамі і юрыстамі. Вынікам стане падрабязная карта праблем і рашэнняў для выкарыстання ў міжнароднай дзейнасці па прасоўванні інтарэсаў. Такія даныя маюць важнае значэнне для ўнясення змен у нацыянальнае заканадаўства і практыку. Такая сістэматызацыя дазваляе дэмакратычным сілам прадставіць адзіную і добра абгрунтаваную пазіцыю.

Пераадоўванне адміністрацыйных бар'ераў і пашпартны крызіс

Адной з самых вострых праблем застаецца сітуацыя з дакументамі, тэрмін дзеяння якіх скончыўся пасля рэпрэсіўнага ўказу ўладаў Беларусі. Існуе некалькі стратэгий для вырашэння гэтай праблемы, у тым ліку прызнанне пратэрмінаваных пашпартоў у мэтах легалізацыі. У той жа час выдача дакументаў на выезд замежным грамадзянам застаецца складаным адміністрацыйным працэсам у многіх краінах. Добрымі прыкладамі з'яўляюцца Славенія і Партугалія, дзе гэтыя механізмы ўжо паспяхова працуюць на практыцы. Наадварот, у іншых краінах беларусы часта апынаюцца ў заганным коле з-за адсутнасці сапраўднага дазволу на жыхарства або праязнага дакумента. У той жа час атрыманне міжнароднай абароны характарызуецца высокім узроўнем адмоў, што стварае дадатковыя рызыкі.

Праект новага пашпарта і юрыдычная падтрымка

Праект новага пашпарта Рэспублікі Беларусь патрабуе паслядоўнага палітычнага прызнання з боку заходніх партнёраў. Гэты дакумент прызначаны як дадатак да старога пашпарта для пацвярджэння яго сапраўднасці. Важнай мэтай з'яўляецца прызнанне Беларускага пашпартнага цэнтра ў якасці афіцыйнага суб'екта на міжнародным узроўні. Паралельна супольнасці вырашаюць штодзённыя пытанні, якія тычацца апастыляў, шлюбаў і вадзіцельскіх пасведчанняў. Напрыклад, у Славеніі замест сертыфікатаў з Беларусі, якія немагчыма атрымаць, забяспечана прызнанне асабістай дэкларацыі. У Літве абмяркоўваецца магчымасць здачы экзаменаў па ваджэнні аўтамабіля на роднай мове. Гэтыя крокі дапамагаюць беларусам захаваць сваю ідэнтычнасць і інтэгравацца, не страчваючы сувязі са сваімі каранямі.

Бяспека і стратэгіі міжведамаснага супрацоўніцтва

Умацаванне ціску праз Інтэрпол і пагрозы дэпартацыі патрабуюць стварэння надзейных механізмаў абароны. Актывісты заклікаюць да стварэння прафілактычных спісаў для абароны ад палітычна матываваных пераследаў. Акрамя таго, стварэнне міжведамасных рабочых груп у краінах прызначэння становіцца вырашальным інструментам. Прамы дыялог з чыноўнікамі дазваляе апэратыўна растлумачыць асаблівасці беларускага кантэксту і выправіць памылкі. У той жа час неабходна пераадолець адсутнасць каардынацыі паміж дзеяннямі розных дзяржаўных ведамстваў. Публічнасць і справаздачнасць аб кожным выпадку ціску з боку

спецслужбаў дапамагаюць умацаваць бяспеку супольнасці.

Перспектывы ўніфікацыі і доўгатэрміновага развіцця

Канчатковая стратэгія заключаецца ў распрацоўцы адзінага падыходу да беларускага пытання на ўзроўні ўсяго Еўрапейскага Саюза. Гэта прадугледжвае стварэнне цэнтра кампетэнцыі па Беларусі ў складзе Еўрапейскай Камісіі для збору актуальнай інфармацыі. Праект прадугледжвае стварэнне анлайн-платформы, якая аб'яднае досвед урадаў і рэкамендацыі дыяспары. Уніфікацыя правілаў выдачы дакументаў значна спрасціць жыццё для беларусаў і зменшыць адміністрацыйную нагрузку на дзяржаўныя органы. Прызнанне новых беларускіх інстытутаў створыць трывалую аснову для будучага дэмакратычнага развіцця. Салідарнасць і прафесіяналізм застаюцца ключавымі ўмовамі для поспеху ў гэтым доўгім марафоне.

Аляксандра: «Па-першае, гэта ІТ-інструмент для рэалізацыі Люксембургскіх рашэнняў. Яго ўжо ўключылі ў план Рады Еўропы па супрацоўніцтве з Беларуссю, і гэта будзе анлайн-платформа з інфармацыяй ад дыяспары: па сітуацыі, праблемах, найлепшых практыках і кейсах, а таксама ад іншых краін — пра тое, што яны робяць і як гэта выкарыстоўваюць. І гэта, перш за ўсё, будзе механізмам для ўрадаў па працы з беларусамі».

Вынікі працы ў групах

«Сумесныя рашэнні для падтрымкі беларусаў замежжа»

Рашэнне пытанняў легалізацыі і дакументавання

Беларускія супольнасці за мяжой сутыкнуліся з сур'ёзнай праблемай з-за масавага заканчэння тэрміну дзеяння грамадзянскіх пашпартаў. Эксперты прапануюць сканцэнтраваць намаганні на ўнясенні змяненняў у ведамасныя нарматыўныя акты, а не на распрацоўцы паўнамаштабнага заканадаўства. Гэты падыход дазваляе значна хутчэй адаптаваць міграцыйную палітыку да надзвычайнай сітуацыі. Важным крокам з'яўляецца распрацоўка уніфікаваных правілаў узаемадзеяння з грамадзянамі Беларусі ва ўсіх краінах знаходжання. Міграцыйныя органы часта заахвочваюць людзей звяртацца па статус уцекача, а не па дазвол на жыхарства, паколькі гэта пазбаўляе іх неабходнасці праводзіць складаную працу. Аднак дыяспара павінна праактыўна прапаноўваць уладам гатовыя юрыдычныя рашэнні на аснове свайго практычнага досведу. Міжведамасныя сустрэчы з удзелам Міністэрстваў унутраных спраў і замежных спраў дапамагаюць пераадолець бюракратычны тупік. Станоўчым прыкладам з'яўляецца досвед Іспаніі і Францыі ў прызнанні сапраўднымі дакументаў са скончаным тэрмінам дзеяння. Як часовае рашэнне разглядаецца выкарыстанне пашпарта новай Беларусі ў якасці дадатковага дакумента для пацвярджэння асобы.

Супрацьстаянне асіміляцыі і развіццё ідэнтычнасці

Працэс асіміляцыі беларусаў часта абумоўлены меркаваннямі асабістай бяспекі і знешнім ціскам краін пражывання. Некаторыя людзі свядома адмаўляюцца ад сваёй ідэнтычнасці з-за пачуцця сораму або страху перад ксенафобіяй. Каб змагацца з гэтай з'явай, неабходна выкарыстоўваць стратэгію, засяроджаную на любой сувязі з нацыянальнай культурай. Гэты падыход прадугледжвае падтрымку ўсіх узроўняў самасвядомасці, ад мінімальнага адчування адметнасці да глыбокіх ведаў у гісторыі. Развіццё беларускіх школ і творчых ініцыятыў стварае

неабходныя асноўныя каштоўнасці для супольнасці. Стварэнне глабальных праграм лаяльнасці і спецыяльных карт для ўдзельнікаў з Беларусі дапаможа ўмацаваць гарызантальныя сувязі паміж краінамі. Папулярная культура на роднай мове павінна стаць моднай і сучаснай, каб прыцягнуць моладзь. Сумесныя актыўнасці і абмен досведам паміж рознымі краінамі дапамагаюць захаваць пачуццё нацыянальнага адзінства ў выгнанні.

Стварэнне пазітыўнага іміджу і суб'ектнасці

Эканамічны ўнёсак беларусаў часта застаецца незаўважаным урадамі і жыхарамі краін іх пражывання. Нягледзячы на высокую кваліфікацыю спецыялістаў, супольнасць пакутуе ад недахопу бачнасці ў публічнай сферы. Неабходна арганізоўваць тэматычныя выставы ў нацыянальных парламентах, каб прадэманстраваць прафесійныя дасягненні суайчыннікаў. Афіцыйная рэгістрацыя арганізацый грамадзянскай супольнасці дазваляе весці дыялог з дзяржавай ад імя калектыўнага голасу. Асноўная камунікацыйная мэта — цалкам развезьць асацыяцыю нацыі з рэжымам, які зараз знаходзіцца ва ўладзе ў Беларусі. Праект аб'яднанай лічбавай платформы дапаможа сабраць паспяховыя кейсы і аб'яднаць людзей з розных куткоў свету. Беларусы павінны пазіцыянаваць сябе як адукаваную і творчую частку еўрапейскай прасторы. Актыўнае ўзаемадзеянне з мясцовым насельніцтвам праз цэрквы і грамадскія прасторы ўмацоўвае давер да супольнасці.

Забеспячэнне бяспекі і барацьба з рэпрэсіямі

Рэжым працягвае актыўна выкарыстоўваць механізмы транснацыянальных рэпрэсій для ціску на актывістаў і іх сваякоў. Сістэматычнае дакументаванне кожнага выпадку пагроз або сачэння з'яўляецца перадумовай для міжнароднай адвакацыі. Строгія правілы лічбавай гігіены ўключаюць выкарыстанне толькі бяспечных месенджараў і поўную адмову ад адкрыцця падазроных файлаў. Фізічная абарона прылад і строгі кантроль над публікацыяй геалакацыі ў сацыяльных сетках значна зніжаюць рызыкі. Аператыўнае паведамленне пра інцыдэнты мясцовай паліцыі стварае доказавую базу для будучых міжнародных судовых працэсаў. Кожны беларус нясе асабістую адказнасць за выкананне пратаколаў бяспекі пры зносінах з блізкімі, якія знаходзяцца ў краіне. Салідарнасць і пільнасць застаюцца асноўнымі метадамі абароны нашай супольнасці перад тварам пастаяннай небяспекі.

Аляксей: *«Імідж дыяспары пачынаецца з кожнага з нас. Сёння нехта з нашай групы сказаў: “Так, калі мы будзем нармальна паводзіць сябе з суседзямі, усе даведаюцца, якія такія сапраўдныя беларусы”. Мы прыйшлі да высновы, што мы ўмацоўваем краіны, дзе жывём: як будаўнікі, дактары, спартсмены — але мала хто пра гэта ведае. І гэты віцэ-міністр кажа мне: “Слухай, вось чуеш пра пэўныя этнічныя меншасці ці групы — напрыклад, украінцаў ці в'етнамцаў, — а дзе ж вы?” І гэта праўда. Дык дзе мы? Мы гаварылі пра неабходнасць рабіць тое, што ўмацоўвае аўтарытэт беларусаў у пэўнай краіне. Я разумею, што пашпарты, дазволы на жыхарства — усё гэта важна. Але таксама важна рабіць так, каб потым, калі беларус прыйдзе ў паштовае аддзяленне, клініку ці куды заўгодна, ён бачыў стаўленне: “А, беларус — значыць, да яго трэба ставіцца нармальна, як мінімум”».*